

УДК: 371.134:687.53:001.76

Вікторія КНЯЗЬКА*м.Київ***Використання інноваційних технологій при підготовці майбутніх фахівців у галузі перукарського мистецтва.**

Автором розглядаються інноваційні технології навчання, які впроваджені у практичну діяльність Київської академії перукарського мистецтва. На підставі вивчення психолого-педагогічної літератури, автором визначені поняття: «інновації», «інноваційне навчання», «інноваційна діяльність» та ін.. Доведено, що впровадження інформаційних технологій у практичну діяльність майбутніх фахівців у галузі перукарського мистецтва сприятиме розвитку їх творчості.

За своїм змістом, формами і методами, освіта не є незмінним, закріпленим феноменом, адже вона весь час реагує на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії, враховує тенденції і перспективи розвитку людства, економічного стану суспільства, національного буття народу. Однак оновлення навчально-виховної практики часто відставало від темпів цивілізаційного розвитку, соціальних вимог до неї. Між системою освіти і новими умовами життя виник розрив, який сучасний американський учений Філіп Кумбс визначив як кризу освіти в сучасному світі. У ХХ столітті з'явилося багато критичних публікацій про стан освіти, розгорнулися дискусії про її нові цілі та шляхи розвитку. У багатьох країнах було прийнято державні програми реформування освіти¹.

Стало очевидним те, що традиційна школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок не встигає за темпами їх нарощування. На жаль, сучасна школа не достатньо розвиває здібності, які необхідні її випускникам для того, щоб самостійно приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активними і мобільними суб'єктами на ринку праці.

Інноваційна діяльність вищих навчальних закладів освіти III-IV рівнів акредитації в Україні передбачена Законами України «Про вищу освіту» та «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні на період до 2005 року» (2002), Державною програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку на 2004-2006 роки².

Модернізація системи вищої освіти в Україні характеризується поєднанням традицій, що склалися у вітчизняній вищій школі і новими ідеями, що пов'язані із входженням України в європейський та світовий освітній простір.

Для новітньої модернізованої системи вищої освіти характерні сучасні інноваційні тенденції: орієнтація на європейські та світові освітні стандарти, розвиток

¹ Дигнівська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. -К.: Академвиав, 2004.-352с. (Альма-матер)

² Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін/За ред. О.А.Дубасенюк:Зб.наук.-метод.прац.-Житомир:Вид-во ЖДУ,2004.-261с.

багаторівневої освітньої системи, потужне збагачення ВНЗ сучасними інформаційними технологіями, широке включення в систему Internet, розвиток інноваційних технологій навчання, створення адаптованих до навчальних програм комплексів, поширення дослідницько-експериментальної роботи з апробацією нових навчальних планів, створення авторських підручників, посібників, навчального забезпечення, розробка освітніх стандартів тощо³.

Інноваційна діяльність майбутніх фахівців перукарського мистецтва розглядається нами як процес, пов'язаний зі впровадженням педагогічних технологій, направлених на розвиток особистості та професійних здібностей.

Найзначущою особливістю сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної. Терміни «традиційна (нормативне) навчання» та «інноваційне навчання» запропоновані групою вчених у доповіді Римському клубу (1978 р.), який звернув увагу світової наукової громадськості на неадекватність принципів традиційного навчання вимогам сучасного суспільства до особистості, її пізнавальних можливостей⁴.

Для уточнення та розширення методології нашого дослідження розглянемо та проаналізуємо категоріально-понятійне поле.

У Великому тлумачному словнику «інновація» розглядається як нововведення; інновація освіти⁵.

Сучасна педагогічна наука розглядає поняття «інновація», «інновація в навчанні», «інноваційна діяльність» таким чином:

- «інновація» – оновлення, зміни, впровадження нового/новизни⁶;
- «процес створення, розповсюдження, засвоєння і використання нововведень»⁷;
- «інновація» – кінцевий результат творчої діяльності у вигляді нової чи удосконаленої продукції, нового чи удосконаленого технологічного процесу»⁸;
- «інновація» як удосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності⁹;
- «інновація» – нововведення, яке постійно вдосконалюється в процесі впровадження. У широкому розумінні «інновація» – це синонім успішного розвитку певної сфери діяльності на базі різноманітних нововведень¹⁰;

³ Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика. -Спб.:Питер,2001.-С.128.

⁴ Дигнівська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник.-К.: Академвиав, 2004.-352с. (Альма-матер)

⁵ Великий тлумачний словник сучасної української мови /Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К., Ірпінь: Перун, 2001. – 1440 с.

⁶ Викторова Л.В. Инновационные процессы в образовании /Инновации в образовании. – 2002. – №2. – С.6.

⁷ Абасов З.А. Понятийно-терминологический аппарат инновационной педагогической деятельности // Философия образования. – 2006. – №1(15). – С.56-62.

⁸ Слободчиков В.И. Проблемы становления и развития инновационного образования// Инновации в образовании. – 2003. – №2. – С.4-18.

⁹ Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затверджене МОН України від 17.11.2000 р. №522

¹⁰ Остапчук О. Методологія інноваційних процесів – крок до розуміння сутності // Рідна школа. – 2004. – Листопад. – С.3-6.

- «інноваційна діяльність» як кінцевий її результат, втілений у вигляді нового змісту, форми організації навчально-виховного процесу або вдосконаленого технічного засобу навчання, який використовується у практичній діяльності, а також у новому підході до соціальних послуг в освіті... Головна ознака інновації: позитивні соціальні і (або) економічні зміни, які виникають в роботі освітніх установ в результаті спеціально організованої інноваційної діяльності... По суті мова йде про впровадження нововведення у практику та визначення його соціально-економічного ефекту¹¹;

Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях^{12, 3}.

Поняття «інновація» увійшло до вжитку в 40-і роки ХХ ст. Спочатку його використовували німецькі та австрійські науковці при аналізі соціально-економічних і технологічних процесів. Пізніше поняття «інновація» стало вживатися і в педагогічних дослідженнях, що означало все нове в системі освіти¹³.

Отже, «інноваційне навчання» (лат. *innovatio* – оновлення, зміна) – навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості і зорієнтовано на динамічні зміни в навколишньому світі¹⁴.

Інноваційне навчання можна розглядати як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулює новаторські зміни в культурі та соціальному середовищі. Воно орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку її здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва між іншими людьми.

Багато вітчизняних та зарубіжних вчених займаються проблемами впровадження інновацій в освіту.

Так, на думку дослідника В.М. Пінчука, інновація являє собою створення і впровадження різних видів нововведень, які спричиняють зміни в соціальній практиці. Розрізняють соціально-економічні, організаційно-управлінські та техніко-технологічні інновації. Інноваційна діяльність не піддається формалізації, а потребує врахування людського фактору, зокрема, переборення соціально-психологічних бар'єрів. Їх подоланню сприяють:

- Врахування установок, ціннісних орієнтацій, етичних норм поведінки.
- Застосування соціально-психологічних методів активного навчання учасників процесу з метою розвитку в них інноваційних здібностей та формування готовності до сприйняття та участі в інноваційних заходах¹⁵.

¹¹ Полонский В.М. Инновации в образовании (методологический анализ) // Инновации в образовании. – 2007. – №2. – С. 4-13.; 2007. – №3. – С.4-12.

¹² Дигнівська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. -К.: Академвиав, 2004. -352с. (Альма-матер)

¹³ Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін/За ред. О.А.Дубасенюк:Зб.наук.-метод.прац.-Житомир:Вид-во ЖДУ,2004.-261с.

¹⁴ Дигнівська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. -К.: Академвиав, 2004. -352с. (Альма-матер)

¹⁵ Пінчук В.М. Інноваційні процеси – підґрунтя проектування нових освітніх ехнологій//Освіта: управління.-Т.2.-1998.-Число 3.-С.89.

Зарубіжні дослідники надають великого значення проблемі впровадження в роботу вищих навчальних закладів освіти інновацій. Спеціальний центр педагогічних інновацій для розвитку освіти діє при ЮНЕСКО. Міжнародне бюро з питань освіти при ЮНЕСКО видає багатотиражний фаховий журнал «Інформація та інновація в освіті»¹⁶.

На сучасному етапі соціально – економічного та інформаційного розвитку суспільства, майбутній фахівець повинен володіти екстра функціональними знаннями, уміннями і навичками, що забезпечує йому професійну мобільність, продуктивність та конкурентоспроможність на ринку праці.

Формування особистості майбутнього фахівця є актуальним завданням його підготовки. Але сьогодні це неможливо здійснити без використання сучасних інформаційних технологій та володінням комп'ютерними технологіями, де комп'ютер посідає особливе місце. А.Ф.Верлань і Н.В.Апатова зазначають, що потрібно розглядати комп'ютер як об'єкт, який має складові частини, що пов'язані між собою і функціонують згідно певних правил, тоді комп'ютер можна назвати системою, а оскільки комп'ютер використовується більшою частиною, як засіб збереження, пошуку й видачі інформації, то його можна розглядати, як інформаційну систему¹⁷. Важливість використання нових інформаційних комп'ютерних технологій підкреслює також і І.Є.Булах, зазначаючи, що “ці технології являють собою широкий спектр нових засобів надбання знань практично в усіх сферах діяльності людини”¹⁸. На думку О.К.Мелешенко, “інформаційні технології можуть бути розділені на дві великі групи: комп'ютерні і телекомунікаційні. Комп'ютерні технології беруть на себе виконання практично всіх операцій окрім дистрибуції. Останні забезпечують технології телекомунікаційні. У майбутньому, очевидно, подібна класифікація застаріє, оскільки найбільш характерною тенденцією розвитку інформаційних технологій є цілеспрямована інтеграція систем обробки й передачі інформації”¹⁹.

Л.Сошенко класифікує інформаційні технології за такими критеріями:

- 1) функціонально-орієнтовані технології – складають інваріантну частину професійної підготовки майбутніх фахівців в галузі інформаційних технологій;
- 2) наочно орієнтовані та проблемно-орієнтовані технології – варіативна частина підготовки²⁰.

За такого підходу реалізованими можуть бути наступні програми: засвоєння нових понять і знань (досить є близьким до програмованого, оскільки комп'ютер використовується лише як засіб навчання, що не передбачає розгорнутого діалогу); реалізацію проблемного навчання (генерують навчальні впливи, вказують алгоритм розв'язку проблемних ситуацій, навчальних тестів, питань, задачі підказки, що

¹⁶ Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін/За ред. О.А.Дубасенюк:Зб.наук.-метод.прац.-Житомир:Вид-во ЖДУ,2004.-261с.

¹⁷ Верлань А.Ф., Апатова Н.В. Інформатика: підручник для учнів 10-11 кл. серед. загальноосвіт. шк.-К.: Форум, 2001.-255 с.

¹⁸ Булах І.Є. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах медичних закладів): Дис... д-ра пед. наук: 13.00.01.-К.,1995.-430с.

¹⁹ Мелешенко О.К. Комп'ютерні і телекомунікаційні технології як гарант інтеграції журналістики України в світовий інформаційний простір: Автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.01.08/ КУ ім. Т.Шевченка.-К.;1998.-41с.

²⁰ Сошенко Л.Інформаційні та комунікаційні технології: педагогічний аспект// неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2004.-Вип.2.-С.29-36

дозволяє вдосконалювати стратегію навчання); формування вмінь і навичок (використовується після засвоєння певного теоретичного матеріалу і мають усталений алгоритм); моделювання й аналіз наукових (технологічних) ситуацій, які доречні на заняттях із фахових дисциплін, оскільки вони дозволяють коректувати майбутні професійні вміння студентів у конкретних професійно-виробничих ситуаціях.

Аналіз комп'ютерних засобів навчання, які використовуються в сучасних інформаційних технологіях у вищих навчальних закладах України свідчить, що вже на даному етапі багато з них дозволяють враховувати особистісні, психофізіологічні і соціально-психологічні якості студента, рівень знань, навичок і умінь зі споріднених дисциплін, які раніше вивчалися, що характеризують індивідуальну пізнавальну діяльність і процес формування професійних якостей майбутнього фахівця.

На думку вітчизняних науковців (М.І.Жалдак, М.В.Морзе, О.В.Козачук, Л.О.Лісіна, О.О.Тинюк), комп'ютери можуть робити процес навчання більш цікавим, навіть, захопливим, а величезний потік інформації – легкозасвоюваним.

Так, наприклад, комп'ютери часто використовують для моделювання.

Ю.П.Рева та М.А.Кислова виділяють кілька типів комп'ютерного моделювання: 1) «як мотив, що спонукає до серйозної роботи; 2) як засіб моделювання дослідницької задачі (ситуації); 3) як засіб стимулювання змагання чи кооперативної роботи; 4) як засіб симулювання конкретного типу мислення; 5) для демонстрації важливості і взаємозв'язку різних факторів, ситуацій, (задачі); 6) як засіб організації роботи учнів і керування цією діяльністю; 7) як засіб забезпечення учнем можливості вправи у виді діяльності, яка вимагає психомоторних і/чи пізнавальних навичок»²¹.

Таким чином, впровадження інформаційних технологій в освіті має як позитивні сторони, так і недоліки. Загальна комп'ютеризація та інформатизація освіти спрямована на широке застосування методів інформатики при вивченні багатьох дисциплін, як у загальноосвітній школі, так і у вищому навчальному закладі. Сьогодні стан впровадження інформаційних технологій у освітній процес України можна назвати початковим, що у більшій своїй частині хаотично і невпорядковано розвивається. Україна робить значні кроки для впорядкування цього процесу за допомогою відповідних законодавчих актів, концепцій, програм тощо. Проте від декларування законів до їх беззаперечного виконання шлях далекий. Недотримання стандартизації, певних технічних та санітарних вимог до засобів інформаційних технологій, відсутність методології інформатизації зумовлена скоріше не небажанням робити це, а проблемами, які пов'язані з розвитком економіки країни; адже гарна апаратура та програмне забезпечення і коштує недешево, що багатьом навчальним закладам не по кишені. Для удосконалення, прискорення і стимулювання процесу впровадження інформаційних технологій в освіті потрібно проводити послідовну політику вивчення принципів їх роботи, стандартизації, уніфікації, випробувань та інших заходів, що сприятимуть підвищенню науково-практичного рівня цього процесу²².

²¹ Рева Ю.П., Кислова М.А. Комп'ютерні імітаційні моделі та освіта//Теорія та методика навчання математики, фізики, і інформатики.-Том 3.- Кривий Ріг: Видавничий відділ Н Мет АУ.- 2002.- С.203-207.

²² Сисоева С.О., Осадчий В.В. Професійне консультування молоді: можливості мережі Інтернет. Навчально- методичний посібник. - Київ- Мелітополь: ТОВ "ВБ Ммб", 2005.- 200с.

Одним з видів застосування інформаційних технологій навчання є використання електронних підручників. Але часто електронні підручники не враховують психологічні і психометричні характеристики студентів, їх психофізіологічний статус, що перешкоджає впровадженню індивідуалізації навчання. Разом з тим, зазначимо, що однією із переваг електронних засобів навчання є індивідуальне навчання, завдяки якому дорослі можуть навчатися будь-де і будь-коли. І в цьому полягає перевага і відмінність від традиційної системи навчання.

В Київській Академії перукарського мистецтва здійснюється комплексна програма наскрізної комп'ютеризації навчального процесу, якою передбачено не лише забезпечення неперервності та послідовності в опануванні студентами знань та практичних навичок, використання сучасної комп'ютерної техніки, а й постійне вдосконалення всього навчального процесу на підставі широкого запровадження сучасних форм і методів навчання, заснованих на комп'ютерних технологіях.

Протягом останніх років, поступово зростала забезпеченість навчальних дисциплін пакетами прикладних комп'ютерних програм: видані методичні рекомендації та підручники на електронних носіях. Комп'ютерна техніка використовується також для тестування і перевірки знань навчальних дисциплін, аналізу форм і видів волосся та моделювання майбутніх зачісок.

Викладачі і студенти мають змогу користуватися Internet, електронною поштою, працювати в локальній академічній мережі для створення навчальних посібників, текстів методичних рекомендацій, лабораторних та контрольних робіт, навчаючих та контролюючих програм, науково-методичних розробок, відшукувати наукову інформацію та ін.

Професійна підготовка майбутніх фахівців у галузі перукарського мистецтва – це складний процес взаємодії таких компонентів, як викладач – студент – навчальні предмети – засоби навчання.

Підбір форм і методів у цьому процесі займає провідне місце і є надзвичайно важливим. Зокрема, в педагогічній практиці відзначається, що однакові форми навчання можуть бути оптимальними для одних і менш сприятливими для розвитку продуктивного мислення інших студентів. Відповідно до розуміння “чи може студент бути суб'єктом або об'єктом” виділяють такі види навчання: відтворювальне (традиційне), інноваційне (нетрадиційне). Слід зазначити, що інноваційне навчання є складовою частиною змісту навчальних планів та програм у Київській академії перукарського мистецтва.

Інноваційне навчання відрізняється від класичного тим, що воно пов'язане із застосуванням різних технологій. Таке навчання передбачає ділові ігри, дослідницьку роботу, дискусію, при цьому студент є дослідником, шукачем знань.

До інноваційних організаційно – педагогічних форм навчання фахівців з перукарського мистецтва, які знайшли поширення в Київській академії перукарського мистецтва ми відносимо: індивідуальні, колективно-групові та індивідуально-колективні заняття.

Творчий підхід до розвитку майбутніх фахівців з перукарського мистецтва реалізується через відповідні інноваційні форми навчання: міні – лекції, студентські конференції, відео – лекції, професійні семінари, студентські конференції, виїзні

лекції, практичні заняття на телебаченні, театрах, кіностудії О.Довженка, стажування у відомих майстрів; організація та проведення науково-дослідницької роботи студентів, конкурси, майстер-класи тощо.

Впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес дозволяє підвищити ефективність та урізноманітнити форми і методи навчання і виховання, забезпечити високий науковий рівень викладання навчальних дисциплін, підвищити якість реалізації між предметних зв'язків, забезпечити принцип гуманізації освіти та особисто-індивідуальний підхід у навчанні та вихованні, урізноманітнити наочність навчання, удосконалити адміністративно – господарські процеси навчальних закладів тощо.

Нові інформаційні технології (комп'ютерні та мережні) відкривають необмежені перспективи для тих, хто навчається (школярів, студентів) і прагне підвищувати рівень своїх знань, і для тих, хто навчає (вчителі шкіл, викладачі вузів) і займається методичною, виховною, науковою роботою. Багато науковців з педагогіки та психології довели, що використання засобів інформаційних технологій у світі є одним з шляхів підвищення інтенсифікації, ефективності, індивідуалізації процесу навчання за умов їх комплексного та доцільного використання. Як зазначають Т.І.Коваль та О.М.Кужель, «традиційні форми контролю навчальної діяльності – письмова контрольна робота, усне опитування, диктант, твір, переказ, тести, залік та іспит – недостатньо об'єктивні, точні й оперативні. Навпаки, вони дуже об'єктивні через ставлення до учня з боку вчителя та через індивідуальні особливості учнів»²³.

Процесом інформатизації суспільства В.Ю.Биков називає такий стан суспільства, коли «інформаційно-комунікаційні технології поступово, активно і невпинно вкрапляються і інтегруються у всі сфери діяльності людини і суспільства, стають могутнім каталізатором і визначальним джерелом їх об'єктивного розвитку»^{24, 2}. В умовах інформаційної революції, на думку В.П.Андрюшенка, «людина і суспільство щорічно мають справу з : а) новими знаннями і виробничими технологіями; б) новими інструментами і матеріалами; в) новими вимогами до якості виробничої діяльності; г) новими регулятивними нормативами і механізмами; д) новими способами передачі інформації; ж) новим соціальним і культурним середовищем, в якому розгортається їх суспільна та індивідуальна життєдіяльність»²⁵.

Слушною, на наш погляд, є думка В.Г.Логвиненко про те, що «сьогодні кожен студент, що отримує вищу освіту, повинен: 1) мати конкретні навички з використання технічних засобів (в т.ч. персонального комп'ютера і комп'ютерних мереж); 2) вміти: а) добувати інформацію з різних джерел: як із періодичної літератури, так і з електронних комунікацій; б) переробляти отриману інформацію; в) представля-

²³ Коваль Т.І., Кужель О.М. Використання інформаційних технологій в навчанні іноземних мов// Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання.- Вип.4.- К.: НПУ ім.М.П.Драгоманова.-2001.- С.187-192.

²⁴ Биков В. Інформатизація загальноосвітньої і професійно-технічної школи України: концептуальні засади і пріоритетні напрями// Професійна освіта: педагогіка і психологія.-2003.- IV.-С.501-515.

²⁵ Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз/ В.П. Андрюшенко, І.А.Зязюн, В.Г.Кремень, С.Д.Максименко, Н.Г. Ничкало, С.О.Сисоєва, Я.В.Цехмістер, О.В.Чалий-К.: Наукова думка, 2003.-853 с.

ти її в зрозумілому вигляді; г) ефективно її використовувати; 3) знати особливості інформаційних потоків у сфері своєї діяльності»²⁶.

Адже вміння працювати з інформацією і технологіями її обробки, збереження та виводу є такими, що визначають конкурентоспроможність людини на ринку праці у суспільстві інформаційних технологій, яку, у свою чергу, «на відміну від індустріального суспільства кінця ХІХ – середини ХХ ст., значно більшою мірою зацікавлено в особистостях, здатних самостійно і активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до змінних умов життя».

Однією із ознак інноваційного підходу до навчання є скерованість процесу навчання на розвиток професійних, поведінкових умінь та навичок майбутніх фахівців.

Важливе значення для формування особистості майбутнього фахівця перукарського мистецтва має різноманіття форм та методів навчання, впровадження ділових ігор, «мозкових штурмів», які максимально наближають навчання до реальних виробничих умов, сприяють одержанню більш глибоких теоретичних знань, прийняттю оптимальних рішень, розвитку активності студента, виявленню їх творчих здібностей.

Організація дослідницької діяльності студентів Київської академії перукарського мистецтва розглядається нами, як одна із форм інноваційної організації навчання майбутніх фахівців. Завдяки цьому здійснюється тісний зв'язок теорії з практикою, що у свою чергу сприяє розвитку нестандартного стилю мислення (самосвідомості й саморегуляції розумової діяльності), створенню атмосфери співробітництва та навичкам спілкування.

Науково-дослідницька діяльність майбутніх художників-модельєрів у Київській академії перукарського пов'язана з пошуком оригінальних образів, ідей, форм, кольорового вирішення під час створення і виготовлення власних колекцій та при виготовленні постижерних виробів з волосся. Можна стверджувати, що науково-дослідницька діяльність студентів Київської академії перукарського мистецтва направлена на розв'язання творчих завдань. Слід зазначити, що інноваційна діяльність та творчість взаємопов'язані між собою.

Творчість була предметом дослідження вчених з давніх часів. Філософський словник трактує творчість як «діяльність, що породжує щось якісно нове, що ніколи не було»²⁷. Психологи вивчають творчість, як «діяльність, результатом якої є створені матеріальні і духовні цінності»²⁸. Усталеним у педагогіці є ствердження, що творчість – показник продуктивної діяльності людини²⁹.

Як зазначає професор С.О. Сисоєва, в процесі творчості здійснюється реалізація творчих потенцій індивідуальності особистості та її розвиток. Особливості процесу

²⁶ Логвіненко В.Г. Інтернет як засіб розвитку пізнавальної самостійності студентів// Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики. - Вип.3.- Кривий Ріг: Видавничий відділ НМет АУ.-2003.-С.204-207.

²⁷ Пономарев Я.А. Психологія творчості.-М., 1976.-294 с.

²⁸ Давидов В.В., Запорожец А.В. Психологический словарь.-М., 1983.-С. 178.

²⁹ Основи педагогічної творчості вчителя: навчально-тематичний план і програма курсу для педагогічних спеціальностей вищих начальних закладів/ Укл. С.О.Сисоєва, В.І.Барко, І.В.Бушовський та ін.-К., 1992.-32с.

впливають на його результат, на наступний творчий процес, який виражається не тільки в предметному плані, а й у зміні самого суб'єкта творчості³⁰.

На підставі аналізу психолого-педагогічної, філософської літератури, можна зробити деякі узагальнення про сутність такого феномена, як творчість:

- творчість – складне, комплексне явище, зумовлене всім розмаїттям соціально-психологічних і психофізіологічних передумов;
- творча діяльність людини спрямована на вирішення діалектичного протиріччя і сприяє розвитку особистості;
- творче мислення відіграє вирішальну роль у творчому процесі;
- для розвитку творчості необхідні об'єктивні (соціальні, матеріальні) і суб'єктивні умови (знання, вміння, творчі здібності).

Творчість, як діяльність, завжди породжує творчу особистість, тому творчу особистість визначають як особистість, межі діяльності якої охоплюють дії від нестандартного розв'язання простого завдання до нової реалізації унікальних потенцій індивіда в певній галузі, як людину, яка володіє певним переліком якостей, а саме: рішучістю, вмінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення, вмінням бачити далі того, що бачать його сучасники і що бачили його попередники³¹. Психологічний словник визначає, що творча особистість виникає лише внаслідок наявності у неї «...здібностей, мотивів, знань і умінь, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю»³².

У роботах автора теорії творчості – еврилогії П.К.Енгельмейера підкреслено, що творча особистість являє собою прогресивний елемент, який дає все нове»³³.

Більшість авторів погоджується з тим, що творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, потягом до нового, оригінального, який вміє відкинути звичайне, шаблонне. Для творчої особистості потреба у творчості є життєвою необхідністю, а творчий стиль діяльності найбільш характерний. Головним показником творчої особистості, її найголовнішою ознакою більшість дослідників вважає наявність творчих здібностей, які розглядаються як індивідуально-психологічні здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішного виконання. Творчі здібності пов'язані із створенням нового, оригінального продукту, з пошуком нових засобів діяльності³⁴.

Ми розглядаємо творчість у процесі підготовки майбутніх фахівців з перукарського мистецтва як процес, який не має меж у рамках навчального закладу і який сприяє розквіту особистості людини. Ми вважаємо, що початковий процес у межах класно-урочної системи дає поштовх для подальших задумок та планів особистості, а творчість сприяє її самовдосконаленню.

Запровадження інноваційних форм і методів навчання при підготовці майбутніх фахівців з перукарського мистецтва у Київській академії перукарського мистецтва стосується не тільки професійно–теоретичної підготовки (технологія перукарських

³⁰ Сисоева С.О. Основи педагогічної творчості вчителя: Навч. посібник.-К: ІСДОУ, 1994.- 112 с.

³¹ Шакуров Р.Х. Творческий рост педагога.-М., 1985.-80 с.

³² Краткий психологический словарь.-М., 1985.-С.351.

³³ Енгельмейер П.К. Теория творчества.-Спб., 1910.

³⁴ Сисоева С.О. Основи педагогічної творчості вчителя: Навч. посібник.-К: ІСДОУ, 1994.- 112 с.

робіт, малюнок і живопис, основи композиції, пастиж, моделювання та художнє оформлення зачіски, декоративна косметика та грим), але й інших професійно-орієнтованих дисциплін, що в цілому сприяють підвищенню професійної майстерності і компетентності майбутніх фахівців Київської академії перукарського мистецтва.

Ми вважаємо, що важливого значення у підготовці фахівців з перукарської майстерності у Київської академії перукарського мистецтва набувають принципи навчання: індивідуальний, індивідуально-груповий та диференційований.

Індивідуалізацію в навчанні майбутніх фахівців з перукарської майстерності ми розглядаємо з позиції врахування індивідуальних особливостей кожного студента, створення умов для прояву і розвитку творчих задатків особистості шляхом вибору відповідного до її можливостей, потреб та інтересів змісту, форм і методів навчання тощо. Індивідуально-групове навчання студентів Київської академії перукарського мистецтва успішно здійснюється під час виконання ними індивідуальних практичних завдань з таких дисциплін, як: «Моделювання та основи композиції», «Малюнок», «Живопис», «Постиж», «Технологія перукарських робіт», «Декоративна косметика та грим», які здійснюються самостійно, а також, з частковим консультуванням з боку викладача.

Диференціація навчання в перукарській освіті запроваджується шляхом поділу студентів на групи з врахуванням індивідуальних особливостей студентів.

Предметна диференціація забезпечує індивідуальний підхід у навчанні майбутніх художників-модельєрів. Технологія предметної диференціації обґрунтовується з урахуванням складності та обсягу навчального матеріалу (тобто майбутніми художниками – модельєрами почергово виконуються завдання пониженої, середньої та підвищеної складності). Вона забезпечується спеціальними курсами та поглибленими програмами. Ця технологія не торкається духовної сфери – національних та світоглядних відмінностей, які в значній мірі визначають зміст суб'єктивного досвіду майбутнього фахівця з перукарської майстерності.

Важливим аспектом інновацій Київської академії перукарського мистецтва є залучення студентів і педагогів навчального закладу до участі в конкурсній і виставковій діяльності.

З цією метою в Київської академії перукарського мистецтва створено центр по підготовці та проведенню внеаудиторної роботи зі студентами конкурсної діяльності, основними завданнями якого було визначено:

- сприяння художньому творчому розвитку особистості майбутніх фахівців з перукарської майстерності шляхом залучення до участі у вітчизняних та міжнародних конкурсах;
- виявлення та підтримка талановитих молодих художників – модельєрів;
- налагодження співпраці з провідними вітчизняними та зарубіжними майстрами з перукарської майстерності, залучення їх до участі в конкурсних комісіях;
- залучення суспільних організацій;
- профорієнтація та профвідбір;
- видання професійного журналу «ЛОКОН»;

- пропагування результатів конкурсу засобами масової інформації.

Центр конкурсної діяльності Київської академії перукарського мистецтва відповідно до визначених завдань має за мету:

- брати участь у підготовці та організації роботи конкурсів, фестивалів, виставок, показів мод;
- розробляти положення про конкурси та фестивалі, здійснювати вибір їх учасників, формувати конкурсні комісії, надавати пропозиції щодо нагородження (преміювання) переможців.

Центр по підготовці та проведенню внеаудиторної роботи зі студентами вже сьомий рік у рамках міжнародного фестивалю проводить конкурс «Кришталевий Янгол». Метою даного конкурсу є:

- виявлення у молодих учасників творчих здібностей та вмінь мислити асоціативними художніми образами;
- здійснення профорієнтаційної роботи з майбутніми студентами, надання інформації щодо умов навчання у Київській академії перукарського мистецтва та проведення вступних випробувань для абітурієнтів; – пропагує професію з перукарського мистецтва.

Засновниками конкурсу «Кришталевий Янгол» є Київська академія перукарського мистецтва, яка діє за підтримки Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та туризму України, Академії мистецтв України.

Конкурс «Кришталевий Янгол» складається з номінацій: фантазійної зачіски, фантазійного макіяжу, весільної зачіски, всеукраїнського чемпіонату по брейдингу, конкурсу нейл-дизайну, конкурсу перспективної чоловічої зачіски, конкурсу перспективної жіночої зачіски, конкурсу дизайнерів стилю, конкурсу дизайнерів одягу тощо.

Концепція фестивалю «Кришталевий Янгол» ґрунтується на сприянні талановитими майстрами у реалізації власних проєктів та показу їх широкій аудиторії. Учасниками цього фестивалю можуть стати студенти Київської академії перукарського мистецтва та інших навчальних закладів, які спеціалізуються на підготовці спеціалістів з перукарської майстерності.

Центр конкурсної діяльності Київської академії перукарського мистецтва забезпечує:

- розгляд та внесення пропозицій щодо проведення конкурсів;
- проведення нарад, семінарів, конференцій з питань організації відповідних конкурсів;
- попередній відбір робіт, що будуть представлені на конкурс;
- залучення спеціалістів з перукарської майстерності, модельного бізнесу, професійних навчальних закладів до розгляду питань з приводу організації та проведення відповідних конкурсів, а також до консультацій та експертизи.

Для якісного оцінювання конкурсних робіт центром конкурсної діяльності було розроблено критерії:

- відповідність представленої роботи до вимог номінації;
- відповідність роботи сучасним тенденціям розвитку моди;
- технологія та якість;

- новаторство та образність представлених моделей;
- творчий та естетичний характер.

Розвитку конкурсної та виставкової діяльності педагогів Київської академії перукарського мистецтва сприяє активна участь в журі конкурсів відомих вітчизняних і зарубіжних майстрів. Участь студентів і педагогів Київської академії перукарського мистецтва в конкурсах зачісок, фестивалях, виставках відзначається дипломами, грамотами, подяками, висвітлюється в засобах масової інформації.

Впровадження інноваційних технологій у професійну діяльність фахівців перукарського мистецтва відповідає новітнім вимогам до сучасного фахівця і, безумовно, сприяє популяризації професій з перукарської майстерності, надає розвиток художньої та естетичної культури майбутніх фахівців та виявляє творчо обдаровану молодь, яка приходить навчатися до Київської академії перукарського мистецтва.

Стаття надійшла до редакції 19.05.08.

Виктория КНЯЗСКАЯ

Использование инновационных технологий при подготовке будущих специалистов в области парикмахерского искусства

Резюме

Автором рассматриваются инновационные технологии обучения, которые используются в практической деятельности Киевской академии парикмахерского искусства. В результате изучения психолого-педагогической литературы, автором определены такие понятия: «инновации», «инновационное обучение», «инновационная деятельность» и др. Доказано, что использование информационных технологий в практической деятельности будущих специалистов в области парикмахерского искусства, способствует развитию их творчества.

Viktoriya KHNIAZ'SKAYA

Use of innovative technologies at preparation of future specialists in area of hairdresser art

Summary

Innovation technologies of education which are including to the practical activity of KANA were examined by the author. According to the examination of psychological pedagogical literature the author pointed some concepts "innovations", "innovation studying", "innovation activities" and other. It proved that innovations and creation are correlated.